

УДК 796.062(083.74)(477):352(045)
DOI <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-3-09>

ВПЛИВ СТАНДАРТИЗАЦІЇ НА ЯКІСТЬ НАДАВАНИХ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ В РЕГІОНАЛЬНИХ СПОРТИВНИХ ОБ'ЄКТАХ

Цьось А. В.

*доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Волинський національний університет імені Лесі Українки
просп. Волі, 13, Луцьк, Україна
orcid.org/0000-0002-7824-9768
inna.articles.ama@gmail.com*

Ключові слова: *фізична культура, фізичне виховання і спорт, територіальні громади, розвиток фізичної культури і спорту, стандарти управління якістю фізкультурно-спортивних послуг.*

Для досягнення й підтримки високого рівня якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються спортивними об'єктами територіальних громад, важливим є компетентне розроблення системи стандартів в галузі фізичної культури і спорту. Метою статті є аналіз впливу стандартизації на якість фізкультурно-спортивних послуг, що надаються регіональними спортивними закладами. Виявлено, що викладання фізичної культури передбачає використання компетентного підходу, спрямованого на формування ключових компетенцій у здобувачів освіти в галузі фізичного виховання. Дослідження показало, що управління фізичною культурою і спортом здійснюється на основі розробленої системи стандартів, що характеризують вимоги до здійснення освітньої діяльності, в наданні якісних фізкультурно-спортивних послуг жителям територіальних громад. Необхідність дотримання стандартизованих вимог до фізичної культури і спорту в територіальних громадах пояснюється потребою покращити якість фізкультурно-спортивних послуг, що надаються, зокрема за допомогою розробки та застосування спеціальних програм підвищення кваліфікації викладачів фізичної культури в регіональних спортивних об'єктах. Розширення повноважень органів влади територіальних громад дало можливість розроблення індивідуальних моделей розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням потреб населення конкретної територіальної громади. Дотримання вимог у процесі стандартизації фізичної культури й спорту дає можливість підвищити якість надаваних фізкультурно-спортивних послуг у регіональних спортивних об'єктах. З огляду на необхідність розроблення та впровадження нових та інноваційних стандартів для підвищення якості спортивних послуг, що надаються в регіональних спортивних закладах різних територіальних громад описано практичне значення та перспективи подальших досліджень. Детальнішого вивчення потребує проблема пошуку можливостей для розширення повноважень адміністрації територіальних громад щодо управління якістю наданих фізкультурно-спортивних послуг, збільшення фінансування фізичного виховання і спорту з метою вдосконалення матеріальної бази й залучення високопрофесійних працівників для підготовки спортсменів і реалізації спортивно-оздоровчої діяльності населення.

THE EFFECT OF STANDARDIZATION ON THE QUALITY OF PROVIDED PHYSICAL AND SPORTS SERVICES IN REGIONAL SPORTS FACILITIES

Tsos A. V.

Doctor of Sciences in Physical Education and Sports, Professor

Lesya Ukrainka Volyn National University

Voli Ave., 13, Lutsk, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7824-9768

inna.articles.ama@gmail.com

Key words: *physical education, sports, territorial communities, development of physical education and sports, quality management standards of physical education and sports services.*

In order to achieve and maintain a high level of quality of physical culture and sports services provided in sports facilities, it is important to competently develop a system of physical culture and sports standards. The purpose of the article is to analyze the impact of standardization on the quality of physical culture and sports services provided in regional sports facilities. It was found that teaching physical culture involves the use of a competency-based approach aimed at forming key competencies of students in the field of physical education. The results of the study show that the management of physical culture and sports takes place on the basis of a developed system of standards, which is characterized by requirements for conducting pedagogical activities with the provision of physical culture and sports services. The need to comply with the standardization of educational requirements for physical culture and sports in territorial communities is explained by the need to improve the quality of provided physical culture and sports services, in particular through the development of special programs to improve the professional qualifications of physical culture teachers in regional sports facilities. The expansion of the powers of the authorities of territorial communities made it possible to develop individual models of the development of physical culture and sports, taking into account the needs of the population of a specific territorial community. Compliance with the requirements in the process of standardization of physical culture and sports provides an opportunity to improve the quality of provided physical culture and sports services in regional sports facilities. The practical significance and prospects for further research are explained by the need to develop and implement new innovative standards in order to improve the quality of provided physical culture and sports facilities in regional sports facilities. The problem of finding opportunities for expanding the powers of territorial communities regarding the quality management of physical culture and sports services, increasing financing of physical culture and sports with the aim of improving the material base and attracting highly professional workers for the training of athletes and the implementation of sports and health activities of the population needs further study.

Постановка проблеми. Сучасний технологічний прогрес і суспільно-політичні процеси визначають нові вимоги в освіті і вимагають пошуку різноманітних індивідуальних підходів до викладання навчальних дисциплін, зокрема в галузі фізкультурно-спортивного профілю. Суспільство, що розвивається в умовах стрімкої діджиталізації та глобалізації, потребує від майбутніх фахівців не лише професійної компетентності, а й здатності швидко навчатися та адаптуватися до нових суспільних потреб. Тому важливу роль у формуванні висококваліфікованих фахівців відіграє якість освітніх послуг, яка залежить від системи

стандартів, представлених вимогами, що висуваються до освітньої діяльності.

Стандартизація освіти встановлює рівень вимог, обов'язкових для повноцінної реалізації освітнього процесу. З огляду на це, важливою є відповідність встановлених вимог до компетентностей, необхідних для реалізації професійної діяльності у сферах фізичної культури і спорту, які тісно пов'язані зі здоров'ям людини. Розробки і впровадження нових стандартів є одним із провідних напрямів розвитку сучасної освіти в галузі фізичного виховання і спорту [12]. Від професіоналізму викладачів фізичного виховання та спор-

тивних тренерів і якості надаваних ними послуг залежить стан здоров'я спортсменів і звичайних людей [15].

Дослідженню стандартів управління в галузі фізичної культури і спорту присвячено науковій розробки В. Базенка [2], Т. Дорофєєвої [7], В. Ашаніна [7], С. Домбровської [6], С. Вавренюк [6], В. Палюх [6], О. Жданової [10], Л. Чеховської [10], А. Ціпов'яз [14], В. Бондаренко [14] та ін. Однак актуальною є проблема вивчення впливу стандартизації на якість фізкультурно-спортивних послуг, що надаються в територіальних громадах в умовах децентралізації органів влади в Україні.

Мета статті – аналіз впливу стандартизації на якість надаваних фізкультурно-спортивних послуг в регіональних спортивних об'єктах територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стандартизація освіти базується на системі вимог до кваліфікаційного рівня здобувачів освіти, що передбачає формування компетентностей, умінь і навичок, необхідних для подальшої реалізації професійної діяльності в певній галузі знань [3]. При розробці освітніх стандартів береться до уваги компетентнісний підхід, кінцевою метою якого є націленість на результат – формування ключових компетентностей, умінь й навичок відповідно до набору кваліфікаційних вимог. Так, згідно з Державним стандартом базової освіти [5], викладання фізичної культури передбачає використання компетентнісного підходу, спрямованого на формування ключових компетенцій у здобувачів освіти в галузі фізичного виховання.

На думку О. Аксьонової та Л. Кириленко, методика викладання фізичної культури потребує модернізації з огляду на впровадження активних форм навчання, спрямованих на збереження здоров'я студентів, які навчаються дистанційно і ведуть пасивний спосіб життя [1]. Так, ретельний підхід до організації занять фізичного виховання сприяє впровадженню в життя населення фізичних вправ для розвитку рухової активності й вироблення компетенцій з використання відповідного фізичного навантаження [16, с. 251].

Поняття надання фізкультурно-спортивних послуг населенню характеризується організацією і проведенням фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в територіальних громадах, спортивною реабілітацією, підготовкою спортсменів до участі в змаганнях олімпійського рівня [14, с. 13]. Фізичне виховання і спорт регулюються розвинутою системою стандартів, що характеризують вимоги до здійснення освітньої діяльності з надання фізкультурно-спортивних послуг та розроблення навчальних програм для викладання фізичного виховання в навчальних закладах України [9, с. 42].

Особливістю стандартизації у сфері фізкультурно-спортивної освіти є те, що вона враховує внутрішньорегіональні стандарти, представлені матеріальною базою та кадровими потребами для надання якісних фізкультурно-спортивних послуг в конкретній громаді. Особливо важливою є стандартизація освітніх вимог до фізичного виховання і спорту в територіальних громадах, що пояснюється необхідністю покращувати якість надаваних фізкультурно-спортивних послуг, зокрема через розробку спеціальних програм для підвищення професійної кваліфікації викладачів фізичного виховання в регіональних спортивних об'єктах громади [8].

В територіальних громадах на розвиток фізичного виховання і спорту значною мірою вплинула децентралізація, яка призвела до змін в інституційних підходах до надання фізкультурно-спортивних послуг, що ускладнило їх стандартизацію [11, с. 295]. З огляду на це, ефективність реалізації фізкультурної і спортивної діяльності залежить від стратегій управління органів територіальних громад, зокрема рішень щодо розподілення фінансового забезпечення матеріальної бази й працівників регіональних спортивних об'єктів. Розширення повноважень органів влади територіальних громад дало можливість розроблення індивідуальних моделей розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням потреб населення конкретної територіальної громади [13, с. 61].

Стандарти управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, зокрема в регіональних спортивних об'єктах, визначаються вимогами до теоретичних, організаційно-педагогічних основ фізичного виховання; нормативного, наукового, методичного, медичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення фізичного виховання; управління системою фізичного виховання; принципів налагодження міжнародних зв'язків [10]. Дотримання зазначених вимог у процесі стандартизації фізичної культури і спорту дає можливість підвищити якість надаваних фізкультурно-спортивних послуг у регіональних спортивних об'єктах громади.

Управління якістю фізкультурно-спортивних послуг має бути спрямоване на розроблення нових концепцій фізичного виховання, інноваційних національних стандартів, навчальних програм з фізичного виховання в навчальних закладах різних рівнів, створення спеціальних організацій для здійснення заходів з розвитку національної фізкультурно-спортивної та рекреаційної діяльності [17].

Однією з важливих умов управління фізичною культурою і спортом є формування у випускників фізкультурно-спортивних навчальних закладів умінь і навичок в застосовуванні теоретичних

знань на практиці, а також професійних компетенцій управління системою фізичної культури і спорту, що ґрунтуються на знанні сучасних інноваційних управлінських технологій. Для повноцінної реалізації управлінської сфери фізичного виховання і спорту важливим є взаємозв'язок між внутрішніми компонентами ефективної організації: структурою, цілями, завданнями, управлінськими технологіями, людьми [4].

Висновки. Виявлено, що викладання фізичної культури передбачає використання компетентнісного підходу, спрямованого на формування ключових компетенцій у здобувачів освіти в галузі фізичного виховання. Результати дослідження показують, що управління фізичною культурою і спортом відбувається на основі розробленої системи стандартів, що характеризується вимогами до ведення педагогічної діяльності з надання фізкультурно-спортивних послуг. Необхідність дотримання стандартизації освітніх вимог до фізичної культури і спорту в територіальних громадах пояснюється потребою покращувати якість надання фізкультурно-спортивних послуг, зокрема через розробку і впровадження

в практику спеціальних програм для підвищення професійної кваліфікації викладачів фізичного виховання різних верств населення територіальних громад в регіональних спортивних закладах. Посилення рівня обізнаності і професіоналізму в галузі фізичного виховання і спорту місцевої влади, дало змогу розробити індивідуальні моделі розвитку фізичної культури і спорту, які враховують потреби населення конкретних територіальних громад.

З огляду на необхідність розроблення та впровадження нових та інноваційних стандартів для підвищення якості спортивних послуг, що надаються в комунальних спортивних закладах, описано практичне значення та перспективи майбутніх досліджень. Подальшого вивчення потребує проблема пошуку можливостей для розширення повноважень територіальних громад щодо управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, збільшення фінансування фізичної культури й спорту з метою вдосконалення матеріальної бази й залучення високопрофесійних працівників для підготовки спортсменів і реалізації спортивно-оздоровчої діяльності різних верств населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О. П., Кириленко Л. В. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 3. № 97. С. 25–32.
2. Базенко В. А. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні : дис. к. н. з держ. упр. : 25.00.04. Одеса, 2019. 267 с.
3. Бахрушин В. Є. Стандартизація вимог до вищої освіти, як інструмент забезпечення якості вищої освіти : рівні вищої освіти та предметні області. *Освітня аналітика України*. 2020. Вип. 2. № 9. С. 50–66.
4. Грибан Г. П. Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир : Рута, 2022. 124 с.
5. Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/10/08/derzhstandartbazovoivosvityprezentatsiya.pdf>
6. Домбровська С. М., Вавренюк С. А., Палюх В. В. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні. НУЦЗУ, 2020. 313 с.
7. Дорофєєва Т. І., Ашанін В. С. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад : посібник. Харків : ХДАФК, 2022. 183 с.
8. Дорофєєва Т. І. Стандартизація системи управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад. *Наука, освіта, технології та суспільство : проблеми та перспективи*. 2021. № 1. С. 37–41.
9. Дорофєєва Т. І. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту : посібник. Харків : ХДАФК, 2021. 100 с.
10. Жданова О. М., Чеховська Л. Я. Основи управління сферою фізичної культури і спорту : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2017. 243 с.
11. Оніщук Л. М., Головань А. Л. Розвиток фізичної культури і спорту в територіальних громадах Полтавського регіону. 2022.
12. Романенко С. С. Стратегічні вектори розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів: національні особливості та завдання управління : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Одеса, 2022. 413 с.
13. Цимбалюк С. М. Роль ОМС у розвитку спортивно-оздоровчої сфери в територіальних громадах. 2021.
14. Ціпов'яз А. Т., Бондаренко В. В. Організація і управління фізичною культурою і спортом. Кременчук : КПК, 2019. 128 с.

15. Шавель Х. Є., Концовська С. Я. Функціональні можливості дихальної та серцево-судинної систем організму юних спортсменів 7–10 років, які займаються дайто-рю айкі-дзюдзюцу. *Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації*. Київ, 2021. С. 66–70.
16. Язловецька О. В. Компетентнісний підхід як основа реформування освітнього процесу. *Наукові записки : Педагогічні науки*. 2022. № 206. С. 247–253.
17. Dorofieieva T. Problem of service quality as a criterion for the activity of physical culture and sports organizations. *Grail of science. International scientific journal*. 2021. № 1. P. 460–464.

REFERENCES

1. Aksonova, O. P., & Kyrylenko, L. V. (2018). Shkola kompetentnosti na urokakh z fizychnoi kultury v pochatkovykh klasakh [School of competences in physical education lessons in elementary grades]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova – Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU*, 3(97). 25–32 [in Ukrainian]
2. Bazenko, V. A. (2019). Rozvytok fizychnoi kultury ta sportu na rivni terytorialnoi hromady v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini [Development of physical culture and sports at the level of the territorial community in the conditions of decentralization of power in Ukraine: dissertation]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian]
3. Bakhrushyn, V. Ie. (2020). Standartyzatsiia vymoh do vyshchoi osvity, yak instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity : rivni vyshchoi osvity ta predmetni oblasti [Standardization of requirements for higher education as a tool for ensuring the quality of higher education: levels of higher education and subject areas]. *Osvitnia analityka Ukrainy – Educational analytics of Ukraine*, 2(9). 50–66 [in Ukrainian]
4. Hryban, H. P. (2022). *Upravlinnia u sferi fizychnoi kultury i sportu [Management in the field of physical culture and sports]*. Zhytomyr : Ruta [in Ukrainian]
5. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]. (2020). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/10/08/derzhstandartbazovoioosvityprezentatsiya.pdf> [in Ukrainian]
6. Dombrovska, S. M., Vavreniuk, S. A., & Paliukh, V. V. (2020). *Derzhavne rehuliuвання fizychnoi kultury ta sportu v Ukraini [State regulation of physical culture and sports in Ukraine]*. NUTsZU [in Ukrainian]
7. Dorofieieva, T. I., & Ashanin, V. S. (2022). *Problema upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom v umovakh silskykh terytorialnykh hromad [The problem of managing physical culture and sports in the conditions of rural territorial communities]*. Kharkiv : KhDAFK [in Ukrainian]
8. Dorofieieva, T. I. (2021). Standartyzatsiia systemy upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom v umovakh terytorialnykh hromad [Standardization of the physical culture and sports management system in the conditions of territorial communities]. *Nauka, osvita, tekhnolohii ta suspilstvo: problemy ta perspektyvy – Science, education, technology and society: problems and prospects*, 1. 37–41 [in Ukrainian]
9. Dorofieieva, T. I. (2021). *Standarty upravlinnia v rozvytku fizychnoi kultury i sportu [Management standards in the development of physical culture and sports]*. Kharkiv : KhDAFK [in Ukrainian]
10. Zhdanova, O. M., & Chekhovska, L. Ia. (2017). *Osnovy upravlinnia sferoiu fizychnoi kultury i sportu [Basics of management in the field of physical culture and sports: teaching]*. Lviv : LDUFK [in Ukrainian]
11. Onishchuk, L. M., & Holovan, A. L. (2022). *Rozvytok fizychnoi kultury i sportu v terytorialnykh hromadakh Poltavskoho rehionu [Development of physical culture and sports in territorial communities of the Poltava region]* [in Ukrainian]
12. Romanenko, S. S. (2022). *Stratehichni vektory rozvytku sportyvno-ozdorovchoi diialnosti v umovakh hlobalnykh vyklykiv: natsionalni osoblyvosti ta zavdannia upravlinnia [Strategic vectors of the development of sports and health activities in the conditions of global challenges: national features and tasks of management]*. *Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian]
13. Tsymbaliuk, S. M. (2021). *Rol OMS u rozvytku sportyvno-ozdorovchoi sfery v terytorialnykh hromadakh [The role of LGUs in the development of the sports and recreation sphere in territorial communities]* [in Ukrainian]
14. Tsipoviaz, A. T., & Bondarenko, V. V. (2019). *Orhanizatsiia i upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom [Organization and management of physical education and sports]*. Kremenchuk : KPK [in Ukrainian]
15. Shavel, Kh. Ie., & Kontsovska, S. Ia. (2021). *Funktsionalni mozhlyvosti dykhalnoi ta sertsevo-sudynnoi systemy orhanizmu yunykhn sportsmeniv 7–10 rokiv, yaki zaimaiutsia daito-riu aiki-dziudziutsu [Functional capabilities of the respiratory and cardiovascular systems of the body of young athletes 7–10 years old who practice daito-ryu aiki-jujutsu]*. *Tradytzii ta novatsii u pidhotovtsi fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta fizychnoi rehabilitatsii – Traditions and innovations in the training of physical culture and physical rehabilitation specialists*. Kyiv. 66–70 [in Ukrainian]

16. Yazlovetska, O. V. (2022). Kompetentnisnyi pidkhid yak osnova reformuvannia osvitnoho protsesu [Competency approach as a basis for reforming the educational process]. *Naukovi zapysky: Pedagogichni nauky – Scientific notes: Pedagogical sciences*, 206. 247–253 [in Ukrainian]
17. Dorofeieva, T. (2021). Problem of service quality as a criterion for the activity of physical culture and sports organizations. *Grail of science. International scientific journal*, 1. 460–464 [in English]